

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

FORSKNING

Effektivare åtgärder genom ökad förståelse för den äldres syn på risker

- Lärdomar från covid-19-pandemin

Effektivare åtgärder genom ökad förståelse för den äldres syn på risker – lärdomar från covid-19-pandemin

Tidsperiod: 2020-2022

Utförare: Karlstads universitet, Centrum för forskning om samhällsrisker

Ansvarig forskare: Johanna Gustavsson

Kort sammanfattning: Syftet med det här projektet har varit att undersöka hur pandemin och dess restriktioner påverkat vardagen för personer över 70 år, hur de har uppfattat informationen om krisen samt hur deras psykiska välbefinnande påverkades av situationen. Resultaten från projektets olika studier presenteras kort i denna rapport och finns i sin helhet att läsa via länkar sist i dokumentet.

© Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

MSB:s kontaktpersoner: Anna Teljfors, anna.teljfors@msb.se, Jenny Selrot, jenny.selrot@msb.se

Foto omslag: Thomas Henrikson, MSB

Publ. nr: MSB2146 – december 2022

MSB har beställt och finansierat genomförandet av denna forskningsrapport. Författaren är ensam ansvarig för rapportens innehåll.

Innehåll

SAMMANFATTNING	4
Äldre personer och risker.....	5
Metod och genomförande	5
Resultat	6
Inställningen till information, följsamhet till rekommendationer och påverkan på psykisk hälsa	6
Sätt att öka välbefinnandet och den psykiska hälsan under pandemin	7
Hinder och förutsättningar till följsamhet av rekommendationer	8
Frivillig karantän och mental stress vid en långsam kris	9
Betydelsen av tillit	10
Rekommendationer för en viss åldersgrupp	10
Lärdomar från projektet	11
Publikationer i projektet.....	13

Sammanfattning

Syftet med det här projektet har varit att undersöka hur pandemin och dess restriktioner påverkat vardagen för personer över 70 år, hur de har uppfattat informationen om krisen och rekommendationerna för att minska smittspridning, samt hur deras psykiska välbefinnande påverkades av situationen.

Det pågår sedan länge en demografisk förskjutning mot en allt större andel äldre personer i befolkningen och personer över 65 år är den snabbast växande åldersgruppen i världen. Även om äldre personer inte är en homogen grupp så har de som kollektiv en förhöjd sårbarhet för en mängd risker. De har exempelvis en ökad risk för skador orsakade av fall, brand, trafik och förgiftning. Detsamma gäller för risker kopplade till klimatförändringarnas påverkan på hälsan, exempelvis värmeböljor. Att hantera den allt större andelen äldre är en stor samhällsutmaning med konsekvenser för bland annat sjukvård, pensionssystem och sociala tjänster, vilket gör att det finns mycket att vinna på att stärka denna grupps kapacitet till hantering av risker. Det finns dock specifika utmaningar förknippade med den fas i livet som den äldre personen befinner sig i. Det handlar om nedsatt fysisk och mental kapacitet, men även andra aspekter som är viktiga att ta hänsyn till i utformandet av åtgärder riktade mot äldre. Även om de äldre har intentionen att förebygga risker så kan de i vardagen ha full upp med annat och riskhantering får stå tillbaka för livet som pågår.

Under covid-19-pandemin blev den äldre personens medicinska sårbarhet tydlig i deras ökade risk för svår sjukdom och död med covid-19. Samtidigt visar pandemin också på gruppens goda förmåga att i vardagen anpassa sig och på olika sätt hantera en kris. I jämförelse med många andra länder så valde Sverige att bekämpa smittan utan förbud. De 1,6 miljoner personer som är över 70 år uppmanades praktisera frivillig karantän och undvika alla sociala kontakter utanför hemmet. I det här projektet har äldre personers syn på risker kopplat till covid-19 och deras sätt att hantera krisen undersökts utifrån olika perspektiv som exempelvis följsamhet till rekommendationer, användning av hanteringsstrategier för att undvika psykiska obehag samt betydelsen av tillit till myndigheter för följsamheten av rekommendationer.

Resultaten från projektets olika studier presenteras kort i denna rapport och finns i sin helhet att läsa via länkar sist i dokumentet.

Äldre personer och risker

Pandemin riktade tydligt ljuset mot den växande andel äldre personer i befolkningen som så länge sagts utgöra en framtida utmaning att vårda och stödja. Budskapet var redan från början av pandemin tydligt; personer över 70 år tillhörde riskgruppen och under det första halvåret av pandemin gällde striktare restriktioner för "70-plussarna", som de benämndes i media, än för övriga befolkningen.

Äldre personer har generellt en större sårbarhet för sjukdom och skada jämfört med den övriga befolkningen. De drabbas hårdare av yttre påfrestningar vilket gör dem högtintressanta att studera ur ett risk- och krisperspektiv. Ursprungligen var tanken att i detta projekt undersöka äldre personers vilja och förmåga att hantera risker och kriser generellt, men då utbrottet av covid-19-pandemin sammanföll med projektets start stod det klart att det var ett unikt tillfälle att i realtid undersöka hur äldre personer uppfattade och hanterade en specifik kris.

Syftet med projektet har därför varit att undersöka hur pandemin och dess restriktioner påverkat vardagen för personer över 70 år, hur de har uppfattat informationen om krisen och rekommendationerna för att minska smittspridning, samt hur deras psykiska välbefinnande påverkades av situationen.

Metod och genomförande

I projektet har både kvalitativa och kvantitativa metoder använts. Efter att projektets upplägg godkänts av Etikmyndigheten genomfördes en första omgång datainsamling med både intervjuer och enkät under pandemins initiala fas i april-maj år 2020. En uppföljande omgång med intervjuer gjordes i november/december 2020 och en uppföljande enkät i april 2021.

Deltagare till både intervjuer och enkät rekryterades via Facebook där en sida som annonserade efter forskningspersoner sattes upp samt via pensionärsorganisationen PRO som informerade om studien i sitt medlemsbrev. Intresset att delta var stort och den initiala enkäten besvarades av strax under 2000 personer. Den uppföljande enkäten som genomfördes i april 2021 skickades ut till de som i samband med den första enkäten lämnat sitt medgivande till att delta i uppföljande datainsamling (1236 stycken) och lämnat sina kontaktuppgifter. Svarsfrekvensen på den uppföljande enkäten var 80 % (984 svarande). Syftet med enkätstudien var att samla in uppgifter om hur den äldre personen tar till sig information om pandemin, skattar sin oro för smittan samt sin psykiska hälsa. Frågorna i enkäterna täcker in upplevelsen av information om pandemin, förtroende för myndigheter och media, hur den psykiska hälsan påverkats av pandemin samt en möjlighet att fritt i text förmedla upplevelser i relation till krisen.

En första omgång enskilda intervjuer genomfördes i april 2020 (44 stycken), och i november/december samma år gjordes en uppföljande intervju med ett slumpmässigt urval på nio personer från det ursprungliga urvalet. Syftet med intervjuerna var att ytterligare fördjupa förståelsen för hur äldre personer upplevde

sin situation under pandemin utifrån deras egna berättelser. Fokus var på hur deras psykiska välbefinnande påverkats samt vad som upplevts hindra respektive främja följsamhet till rekommendationer för att hindra smittspridning under pandemin. Vid de uppföljande intervjuerna rörde samtalen främst hur tiden mellan intervjuerna varit, hur respondenterna inrättat sin tillvaro med rådande restriktioner och om de ändrat sin syn på situationen.

Insamlade data har resulterat i olika delstudier som presenteras i vetenskapliga artiklar och uppsatser samt i två populärvetenskapliga artiklar som tar upp olika aspekter från projektet som helhet. I det kommande avsnittet presenteras huvudresultaten från de olika studierna som finns listade som referenser i slutet av dokumentet i den ordning som de sammanfattas.

Resultat

Under pandemin har personer över 70 år haft en mycket speciell situation där de utgjort den primära riskgruppen för ett nytt virus som orsakat en global pandemi. Initialt, från april till oktober 2020, gällde striktare rekommendationer för personer över 70 år jämfört med den övriga befolkningen. I den första delstudien presenteras resultaten från den första enkäten som genomfördes i pandemins initiala fas våren 2020.

Inställningen till information, följsamhet till rekommendationer och påverkan på psykisk hälsa

Sammantaget tyder resultaten på att personer över 70 år i början av pandemin tog situationen på största allvar och gjorde omfattanden ansträngningar att skaffa sig information om situationer och följa rekommendationerna.

Personer över 70 år generellt är mycket nöjda med informationen om pandemin. Informationen från myndigheter uppfattas som tydlig och tillförlitlig av ca 90 % av de svarande, till skillnad från information från media som ungefär hälften anser är tillförlitlig. Signifikant fler kvinnor ansåg att informationen från myndigheter och media var tydlig. På frågan om hur de föredrog att få tillgång till information föredrog nio av tio dagstidningar, tätt följt av TV och internet. Mindre än en av fem önskade att få skriftlig information hemskickad i brevlådan.

De allra flesta av de som besvarat enkäten uppgav att de tog rekommendationerna på största allvar och sa sig i stor utsträckning följa rekommendationerna. Nästan samtliga hade också anpassat sina dagliga rutiner till det rådande läget. En anpassning gällde matinköp, där uppgav ungefär hälften att de valde att handla på tider när de trodde att ingen annan var där. Ett annat exempel är att två tredjedelar rapporterade att de spenderade all tid hemma.

När det gäller hälsa så sa sig över hälften vara oroliga för sin egen fysiska hälsa under pandemin, men ännu fler var oroliga för sina anhörigas hälsa. Dessutom rapporterade tre fjärdedelar att anhöriga var oroliga för deras hälsa. Den psykiska hälsan var också tydligt negativt påverkad och ca hälften angav att de upplevde någon form av negativ psykisk påfrestning relaterat till isolering. Även här var det signifikant fler kvinnor som angav att de mådde dåligt av situationen jämfört med

männen. Exempel på denna negativa påverkan var att en femtedel upplevde svårigheter att koncentrera sig och att sova.

När det gäller covid-19-pandemin finns flera inbyggda faktorer som främjar följsamhet till rekommendationer. Det är troligt att det fanns en aspekt av solidaritet som driver följsamheten. Genom att skydda sig från smitta minskar inte bara risken för att själv bli sjuk, även risken att belasta det redan hårt ansatta sjukvårdssystemet minskar och som enskild bidrar du till den gemensamma ansträngningen att begränsa smittan. Att anhöriga uttryckte oro för den äldre personens hälsa är antagligen också en faktor som bidrar till följsamhet, likaså att förtroenden för rekommendationerna är högt.

Denna studie var bland de första att beskriva situationen för personer över 70 år. En av studiens styrkor är inblicken i de äldres situation tidigt under krisen. Resultaten ska dock tolkas med viss försiktighet då enkäten besvarades digitalt vilket krävde att de som svarade hade tillgång till och kunskap om digitala verktyg. Det är därför troligt att de som svarade tillhör ett socioekonomisk privilegierat urval av gruppen personer över 70 år och att de har en god kognitiv förmåga.

Det framkommer tydligt i resultatet att det psykiska välbefinnandet påverkades av pandemin och den rekommenderade isoleringen. För att få fördjupad förståelse för hur äldre personer hanterade situationen analyserades intervjuresultaten från samma grupp i syfte att identifiera vilka strategier de använde för att öka sitt välbefinnande.

Sätt att öka välbefinnandet och den psykiska hälsan under covid-19-pandemin

Data från de båda intervjuomgångarna visar att trots de stora påfrestningar som pandemin utgjort så har de intervjuade personerna över 70 år varit fast beslutna att hitta sätt att hantera situationen. Många uttryckte att de koncentrerade sig på att hålla sig lugna och ta en dag i taget. Situationen sågs som allvarlig men samtidigt så kunde man ha varit med om värre saker. Vissa uppskattade det lugn som situationen medförde och att förväntningarna på dem sänktes. Andra tyckte dock att situationen var svår och beskrev en känsla av skörhet, nedstämdhet och handlingsförlamning. Det svåraste var att klara sig utan sociala kontakter och allra värst var saknaden efter barn och barnbarn.

Ett sätt att hantera situationen var genom att välja ut vilken information om situationen de tog del av och även att begränsa mängden information sågs som nödvändig. Samtidigt hade fakta om situationen samt att följa råd från experter en lugnande effekt.

Att se positivt på och acceptera situationen beskrevs som ett effektivt sätt att hantera situationen. Då det inte hjälpte att klaga så var det bättre att tänka positivt och koncentrera sig på det positiva, exempelvis att det inte gick någon direkt nöd på dem. Den livserfarenheten en äldre person har underlättade. De kunde jämföra sin situation med tidigare erfarenheter och genom det få perspektiv på tillvaron. En tröst var också att hålla sig sysselsatt och att bibehålla normalitet genom rutiner. Likaså att trots begränsningarna försöka göra roliga saker. Digitala

lösningar underlättade både praktiska ting som inköp och social interaktion, och det kunde vara en källa till förströelse.

De flesta av sätten att hantera en svår situation som kom fram i denna studie känns igen från tidigare forskning. Det som avviker och inte är lika beskrivet i tidigare litteratur är den lugnande effekt som det hade att begränsa informationsintaget om pandemin. Det är dock en strategi som de tog till senare under pandemin och kan vara relaterat till krisen höll i sig så länge. Sammanfattningsvis kan sägas att resultaten tyder på att äldre personer har en unik förmåga att hantera svåra situationer.

Hinder och förutsättningar till följsamhet av rekommendationer

Medan de flesta länder valde att utfärda bindande förhållningsregler för att hindra smittspridningen gick Sverige en annan väg där rekommendationer var frivilliga. Det gör Sverige till ett intressant exempel att studera. Data från intervjuerna användes för att undersöka hur den äldre personen ser på risker förknippat med pandemin och vilka faktorer som kan främja eller hindra följsamheten av frivilliga rekommendationer för att förhindra smittspridning.

Analysen utgick ifrån en teoretisk modell som syftar till att förstå vad som påverkar hur människor tar till sig och bibehåller hälsofrämjande åtgärder; Health Belief Model (HBM). Modellen föreslår att de faktorer som påverkar benägenheten att följa rekommendationer är personens förståelse för hälsoriskerna, upplevda fördelar med att ändra sitt beteende, upplevda nackdelar med att ändra sitt beteende och tilltron till att klara av att anpassa sitt beteende. Förutom dessa faktorer sågs även personens socioekonomiska situation och yttre påverkansfaktorer som personens sociala situation spela en roll.

De intervjuade personerna verkar ha en god förståelse för hälsoriskerna förknippade med covid-19-pandemin. Virus och sjukdomen det orsakar sågs som ett allvarligt hot mot hälsan och samhället. För somliga var det uppenbart att rädslan för att bli sjuk var den huvudsakliga drivkraften för att följa rekommendationerna. Ett hinder var att vissa såg sig själva som friska och inte kunde identifiera sig med bilden av den sköra äldre personen som framställdes i media.

Genom att följa rekommendationerna kände de sig skyddade och åtgärderna upplevdes minska riskerna. Det fanns också andra fördelar med den situation som rekommendationerna skapade. En lugnare tillvaro med tid för eftertänksamhet uppskattades av vissa. Att helt styra över sin tid och hinna läsa, titta på TV och ta en och annan tupplur sågs som positivt.

Det övervägande mest negativa var saknaden efter nära och kära. Speciellt saknaden efter barnbarn var svårt att bära och kunde kännas outhärdlig. Att vara en del av barn och barnbarns liv var en stor källa till glädje. Flera uttryckte en förvåning över hur mycket de saknade sociala kontakter, något de inte till fullo förut förstått. Leda och tristess var andra bekymmer. Någon uttryckte att det var som att leva i ett vakuum.

Vid de uppföljande intervjuerna uttrycktes funderingar kring orsaken till de skillnader i rekommendationer som svenska myndigheter valt att ge jämfört med exempelvis de andra skandinaviska länderna. Denna typ av tvivel är oroväckande då det på sikt kan minska tilliten till samhällets institutioner och med det möjligheten att få gehör för rekommendationer.

Något som tydligt framkom i resultaten var att en bidragande faktor till att den äldre personen valde att följa rekommendationerna var den oro för deras hälsa som anhöriga uttryckte. När barn och barnbarn sa till den äldre personen att ta risken på allvar så gjorde de det.

Sammanfattningsvis visar resultatet att äldre personer uppfattar hotet från pandemin som hanterbart och att följa rekommendationerna skapar en känsla av trygghet. Saknaden efter nära och kära utgör den största utmaningen under pandemin. Dock lever många ett relativt lugnt liv nära hemmet vilket gör att anpassningen till rekommendationerna inte inneburit så stora förändringar. Viljan att lita på myndigheterna är stark men om informationen blir otydlig finns det är risk att tvivel uppstår. Att bli benämnda som en homogen grupp *sköra äldre* är också något som man vänder sig starkt emot och som kan bidra till stigmatiseringen av äldre personer.

Frivillig karantän och mental stress vid en långsam kris

De båda enkäterna avslutades med frågan om de som svarat på enkäten hade något att tillägga om den aktuella situationen. Av de som i den första enkäten uttryckte oro för den rådande situationen har 1319 stycken lämnat fritextsvar på denna fråga. Resultatet har analyserats i syfte att undersöka faktorer som i deras egna utsagor påverkar oro. Resultaten presenteras i en master-uppsats samt i omarbetad form i en vetenskaplig artikel (i skrivande stund förbereds manus för att skickas in på granskning).

Som kris beträffat har covid-19-pandemin några speciella särdrag. Det är en global kris, som uppstod stegvis och som pågick under lång tid. Ett slags lågintensiv och långdragen kris utan det mer plötsliga och dramatiska förlopp som ofta hör till krisens natur. Som teoretisk utgångspunkt för denna studie har Reich teori om psykologiska principer för att hantera risk och katastrof använts. På engelska benämns dessa *control*, *coherence* och *connectedness* och översatta till Svenska *kontroll*, *klarhet* och *gemenskap*. Resultatet i analysen har strukturerats utifrån de tre principerna och diskussionen rör om dessa är giltiga även vid en kris med pandemins karaktär.

Resultaten visar att äldre personers oro främst verkar vara relaterat till avsaknaden av viss information, en känsla av förlorad kontroll samt en stor saknad av socialt umgänge.

Under pandemin upplevde de svarande att *kontrollen* över tillvaron togs ifrån dem och att myndigheterna dikterade vardagens villkor. Att restriktionerna var striktare för personer över 70 år försvårade acceptansen och skapade hos en del en känsla av att vara marginaliserade och diskriminerade. Att tvingas sluta jobba för att man

fyllt 70 år uppfattades som obefogat och orättvist och en differentiering av restriktionerna utifrån hälsostatus efterfrågades.

När det gäller *klarhet* kopplar det till den information som stod till buds. De fanns de som upplevde att det fanns för lite information likväl som att andra tyckte att det fanns ett överdrivet informationsflöde. En vanligt förekommande önskan var tydlig information samt transparens i vilka fakta som legat bakom myndigheters beslut. Behovet av *gemenskap* och sammanhang försvårades då den rekommenderade isoleringen försvårade för de svarande att upprätthålla detta behov.

Likt resultaten i intervjustudierna, men med än större tydlighet, visar fritextsvaren från enkäten att många är upprörda över att äldre blir betraktade som en homogen riskgrupp. Det försvårar acceptansen av myndigheters beslut. Genom att tydligt motivera myndigheternas beslut samt dela upp gruppen som skall nås av risk- och kriskommunikation finns en möjlighet att öka det psykologiska välbefinnandet i gruppen samtidigt som följsamheten troligen ökar.

Betydelsen av tillit

I en annan uppsats har en studie om vad som påverkar de äldres förtroende för den svenska strategin genomförts. Tidigare forskning visar att människors tillit till samhällets institutioner har stor betydelse för i vilken utsträckning man följer rekommendationer. Därför syftar studien till att fördjupa kunskapen om vad som påverkar den institutionella tilliten och vilken betydelse den har för följsamhet av rekommendationer bland personer över 70 år i samband med covid-19-pandemin.

Studien bygger på den uppföljande enkätundersökningen som genomfördes i mars och april 2021 med 984 svarande. En mixad metod har använts och skillnader mellan att följa eller att inte följa rekommendationer relaterat till institutionell tillit analyserades statistiskt och för fördjupad förståelse har deltagarnas fritextsvar analyserats med kvalitativ innehållsanalys.

Resultatet visar, som väntat, att äldre personer som har låg institutionell tillit i större utsträckning inte följer rekommendationer och att otydlig myndighetsinformation, motsägelsefulla informationskällor, brister i förvaltning och otillräckliga åtgärder ser ut att bidra till bristande institutionell tillit hos målgruppen. Trots försök att effektivisera och målgruppsanpassa kommunikationen belyser studien att äldre personer fortfarande ett år in i pandemin upplevde att myndigheters kommunikation var bristande. Avslutningsvis pekar studien på att det finns en viss skillnad i att vilja lita på institutioner och att faktiskt göra det, där önskan att lita på institutioner verkar vara större än de äldres verkliga tillit. Uppsatsen genomgår för närvarande revidering efter granskning och publicering planeras under 2023.

Rekommendationer för en viss åldersgrupp

Tillsammans med forskare från bland annat Göteborgs universitet har en studie som undersöker effekten av de initialt striktare rekommendationerna för personer över 70 år genomförts. Resultaten bygger inte på ovan beskrivna data utan på egenrapporterade data från allmänheten gällande hur de efterföljde

rekommendationerna för att minska smittspridning under pandemin samt på uppgifter från sjukvårdens register över inlagda och avlidna.

Genom att jämföra följsamhet till rekommendationer med hälsoutfall (allvarlig sjukdom eller dödfall med covid-19) för personer över 70 år med de som är strax under 70 år undersöks effekterna av frivilliga rekommendationer riktat till en specifik målgrupp. Resultatet visar en skillnad i både beteende och hälsoeffekter mellan grupperna och att rekommendationer riktat till en åldersspecifik grupp hjälpte till att begränsa smittspridningen i pandemins initiala fas.

Skillnaden i beteende var tydligast när det gällde att vistas på platser med många människor, exempelvis i affärer, vilket många undvek. Det registrerades ingen skillnad för utomhusvistelse eller läkarbesök mellan de olika åldersgrupperna. När det gäller hälsoeffekter visar analysen att förekomsten av svår covidsjukdom samt konstaterad covid-19 infektion var 16 % lägre i gruppen 70 år och äldre jämfört med de strax under 70 år. Vid antagandet att effekten är lika stor för alla över 70 år så innebär det att uppskattningsvis 1803 allvarliga sjukdomsfall och 624 dödsfall undveks tack vare de specifika rekommendationerna för personer över 70 år.

Lärdomar från projektet

Det här projektet har syftat till att undersöka olika aspekter av den äldre personens inställning till och förmåga att hantera pandemin.

Ett av de tydligaste resultaten är att de livserfarenheter som en äldre person har med sig visat sig kunna underlätta hanteringen av den ansträngda situationen under pandemin. En förmåga som antagligen även kan förväntas komma väl till pass i andra pressade lägen. Deltagarna i studierna har till exempel resonerat i termer av att det här inte är det värsta de har varit med om och att man inte kan ägna kraft och energi åt det en ändå inte kan påverka.

Det framstår som viktigt att inte underskatta denna åldersgrupp som under pandemin beskrivits som sårbar, men där majoriteten är resursstarka och motståndskraftiga. För att främja livskvalitet för personer över 70 år och på sikt även avlasta samhället finns det uppenbara vinster i att utforma stöd i de delar där de själva upplever behov. Inom vilka områden och vad det är för stöd som är mest angeläget behöver undersökas vidare, men något vi ser i resultaten av vårt projekt är behov av digitalt stöd. I intervjuerna berättade deltagarna om hur de i den rådande situationen hade blivit tvungna att öka sin digitala kunskap som att lära sig använda exempelvis Skype och WhatsApp samt att handla på nätet. Digital teknik både underlättar och förgyller livet för den äldre och att lära sig nya saker upplevs som positivt. Men det kan också orsaka bekymmer när allt mer tjänster flyttar över till nätet och stöd behövs både för att lära sig tekniken och vid behov när det krånglar.

Att som äldre person pekas ut som riskgrupp för det nya viruset och att vara någon som behöver skyddas var för många deltagare något helt nytt och förvånande. Det var inte så man tänkt på sig själv och det kan vara svårt att acceptera att man är äldre och tillhör en riskgrupp, att plötsligt tvingas se sig själv som en äldre person med allt vad det innebär. "Det är första gången jag inser att

jag är dödlig”, som en intervjuperson uttryckte det. Vissa uttrycker att det var okomplicerat men det fanns andra som kände sig förminskade och fråntagna sitt egenansvar. Att en del kände ilska och irritation över att utpekas som riskgrupp framkom delvis i intervjuerna, men än tydligare i enkätens fritext. Där vädras tankar och frustration över att inte kunna påverka sin situation eller agera på det sätt man varit van. Dessa resultat tyder på vikten av hur budskapet om risker formuleras och är något att ta med sig till framtida kriser.

Publikationer i projektet:

Vetenskapliga artiklar

Gustavsson, Johanna; Beckman, Linda. Compliance to Recommendations and Mental Health Consequences among Elderly in Sweden during the Initial Phase of the COVID-19 Pandemic—A Cross Sectional Online Survey. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 2020, 17, 5380. <https://doi.org/10.3390/ijerph17155380>

Carl Bonander, Debora Stranges, **Johanna Gustavsson**, Matilda Almgren, Malin Inghammar, Mahnaz Moghaddassi, Anton Nilsson, Joan Capdevila Pujol, Claire Steves, Paul W Franks, Maria F Gomez, Tove Fall, Jonas Björk, COVID Symptom Study Sweden, A regression discontinuity analysis of the social distancing recommendations for older adults in Sweden during COVID-19, *European Journal of Public Health*, Volume 32, Issue 5, October 2022, Pages 799–806, <https://doi.org/10.1093/eurpub/ckac101>

Beckman, Linda; **Gustavsson, Johanna**. Coping Strategies for Increased Well-being and Mental Health among Older Adults during the COVID-19 Pandemic - A Swedish Qualitative Study. *Under review in Ageing & Society*

Gustavsson, Johanna; Beckman, Linda. Perception of the Situation and Adherence to Recommendations during COVID-19 among Older Adults - a Qualitative Interview Study using Health Belief Model as Analytical Framework. *Manuscript in preparation*.

Erik Hessel; Linda Beckman; Finn Nilson; **Johanna Gustavsson**. COVID-19 as a creeping crisis: A theoretical framework analysis of factors contributing to mental stress amongst older adults in Sweden during voluntary isolation. *Manuscript in preparation*.

Konferensbidrag

Johanna Gustavsson, Linda Beckman. *Perception of the Situation and Adherence to Recommendations during COVID-19 among Older Adults in Sweden - a Qualitative Interview Study using Health Belief Model as Analytical Framework*. Oral online presentation at the 7th World Conference on Qualitative Research, 25 > 27 January '23, Algarve (Portugal) + Online

Populärvetenskapliga artiklar

Gustavsson, J.; Beckman, L. *En ny kris med en tydlig riskgrupp - äldre personer under coronapandemin*. Kris och kunskap, ett magasin från Karlstads universitet om coronaåret 2020. <https://www.kau.se/om-universitetet/om-karlstads-universitet/fakta-om-universitetet/kris-och-kunskap-ett-magasin-fran>

Gustavsson, J.; Beckman, J. *En kapabel sårbar grupp*. Publicerad i tidningen Äldre i Centrum – Aktuell forskning om äldre och åldrande. <http://vibraweb.se/aic/212/>

Uppsatser i projektet

Hessel, Erik. 2021. *Corona och karantän – orsak till oro, En studie om effekterna av frivillig karantän för en sårbar grupp*. <https://kau.diva-portal.org/smash/record.jsf?dswid=-6260&pid=diva2%3A1572999&c=1&searchType=SIMPLE&language=en&query=erik+hessel&af=%5B%5D&aq=%5B%5B%5D%5D&aq2=%5B%5B%5D%5D&aqe=%5B%5D&noOfRows=50&sortOrder=author+sort+asc&sortOrder2=title+sort+asc&onlyFullText=false&sf=all>

Lindström, Cecilia. 2022. *"Vem i hela världen kan man lita på?" - En studie om institutionell tillit bland äldre personer och dess betydelse för följsambet av rekommendationer under covid-19-pandemin*. Under granskning,

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

I samarbete med:

